

e

ERASMUS+
MAGAZINE
2022

INCLUSIE

Waar hebben
we het dan over?

SpaceBuzz gaat
op tournee
door Europa

IMPACT

‘Iets kleins kan
groot effect hebben’

enriching
lives,
opening
minds

INHOUD

WEGWIJZER

- ALLE SECTOREN
- PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS
- MIDDELBAAR BEROEPSONDERWIJS
- HOGER ONDERWIJS
- VOLWASSENENEDUCATIE
- JEUGD- EN JONGERENWERK

03

Voorwoord

04

Terugblik

05

PORTRET Carl de Meester,
Weener XL 's-Hertogenbosch

06

Dubbelinterview Inclusie
betekent dat iedereen kan
meedoen, maar waar hebben
we het dan over?

08

Impactverhaal Projecten
Cariben

10

Impactverhaal SpaceBuzz

12

Portret Rob van Leeuwen,
SIW en Culture Act

13

Portret Sjoerd Wanrooij,
Grafisch Lyceum Rotterdam
(GLR)

14

Portret Leonard van der Hout,
FaBoTo+

Inclusie
betekent dat
iedereen kan
meedoen, maar
waar hebben
we het dan
over?

06

'Iets kleins kan
groot effect
hebben'

18

15

Impactverhaal Nederlandse
winnaars van de European
Innovative Teaching Award

16

In het kort

18

Impactverhaal Young
Leaders Next Level: 'Iets kleins
kan groot effect hebben'

20

**Tips voor (nieuwe)
aanvragers** Erasmus
Accreditatie: wat heb je eraan?

22

Portret Trevor Lewis, RSG
Enkhuizen

23

Portret Debby van der Putten,
De Noordwijkse School

24

Impactverhaal EMBED: op
naar volwassen toepassing
van blended onderwijs

26

**Europese netwerken en
platforms** Ontdek wat er nog
meer mogelijk is in Europa!

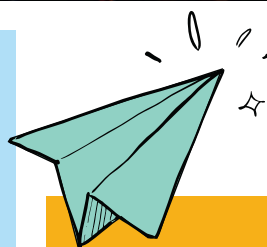
28

Colofon

09

Debby van der Putten
(vakdocent Engels op
De Noordwijkse School
en vvto-coördinator):

'Een schatkist aan
ervaringen'

✦ Ready for
the next level?

20

Wat hadden we gehoopt op een 'normaal' jaar! Maar helaas, ook in 2021 bepaalde de COVID-19-pandemie in belangrijke mate ons leven. Een deel van de tijd was reizen wel mogelijk, maar er waren ook vaak belemmeringen en veel plannen voor internationale uitwisseling en samenwerking moesten worden aangepast. En we zijn er nog niet... Maar de animo om elkaar op te zoeken, letterlijk en figuurlijk, blijft. We hebben dan ook veel mooie projecten voorbij zien komen. Daarvan geven we jullie in dit magazine graag een beeld.

Juist omdat we ons oog op de toekomst houden, hebben we dit jaar vol vertrouwen het nieuwe programma Erasmus+ gepresenteerd. Een programma dat voortbouwt op het succes van de afgelopen jaren, maar tegelijkertijd ook nieuwe kansen en mogelijkheden biedt. Nog meer dan voorheen ligt de nadruk op de wens dat iedereen die dat wil kan deelnemen aan het programma Erasmus+. We gaan als nationale agentschappen nog harder ons best doen om diegenen te bereiken die het programma nu nog niet kennen of denken dat het niet voor hen bedoeld is.

Daarbij sluiten we de ogen niet voor vragen over duurzaamheid. Onder de noemer *Green Erasmus+* willen we deelnemers helpen een zo positief mogelijke impact en een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk op de wereld na te laten. Zo bouwen we samen aan de toekomst.

Lem van Eupen

Directeur Nationaal Agentschap Erasmus+
Onderwijs & Training

Jojanneke de Waal

Hoofd Nationaal Agentschap Erasmus+
Jeugd en European Solidarity Corps

Erasmus+ is het Europees subsidieprogramma voor onderwijs, training, jeugd en sport. Het doel van het programma is een bijdrage te leveren aan economische groei, werkgelegenheid, gelijke kansen en inclusie in Europa. Het programma wil zo veel mogelijk mensen de kans bieden om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij en de arbeidsmarkt, door het ontwikkelen van hun vaardigheden en competenties. Daarnaast helpt Erasmus+ met internationale samenwerking de kwaliteit van onderwijs en training én van het jeugd- en jongerenwerk in Europa te verbeteren.

Bekijk alle subsidiemogelijkheden
op erasmusplus.nl

2021: Lancering van het nieuwe programma!

Op dinsdagmiddag 22 juni 2021 lanceerden we vol trots de nieuwe programmaperiode Erasmus+ 2021-2027 tijdens een inspirerende en feestelijke bijeenkomst. Het thema van de lancering van het nieuwe programma was Let's begin! Tijdens de interactieve livestream gingen presentatoren Diana Matroos en Marcel Bamberg in gesprek met verschillende interessante studiogasten.

Diverse betrokkenen in projecten binnen Erasmus+ vertelden vanuit hun persoonlijke ervaring wat Erasmus+ voor hen heeft betekend op persoonlijk en professioneel vlak. Aan tafel spraken gasten vanuit verschillende velden over de prioriteiten inclusie & diversiteit, digitalisering, participatie en Green Erasmus+. Hiermee werd de breedte van het programma duidelijk, niet alleen voor de kijkers maar ook voor de gasten.

Jordy Sweep van R-Newt Jongerenwerk:

"Het evenement heeft een zaadje geplant bij mijn collega's. Ik zou het mooi vinden als we als jongerenwerkers nog beter ons werk kunnen doen. Het is leuk dat ons netwerk inmiddels zo internationaal is. We kunnen het met vijf organisaties goed vinden, stuk voor stuk koplopers in hun eigen land op het gebied van jongerenparticipatie. Het is makkelijker om iets te organiseren als dat netwerk er is en dan ben je ook gemotiveerder."

Alfons Timmerhuis van Stichting Consent:

"Ik dacht dat we het allerbeste deden in speciaal onderwijs maar door mijn werk kwam ik op plekken in andere landen en zag daar inspirerende voorbeelden. In Engeland en Italië is er veel meer aandacht voor inclusie. Ik gun anderen mijn buitenlandervaring ook."

Marijke Verbree van het Antoniuscollege:

"We willen dat alle leerlingen minstens één buitenlandervaring hebben. Van een eendaagse ervaring tot een meerdaagse reis. Internationale samenwerking gaat niet altijd makkelijk, maar je legt ook blijvende contacten waar je op kunt bouwen. Je moet de tijd nemen. Investeren. Ook in de tijd van corona even Skypen met elkaar. Vertrouwen is belangrijk."

De uitzending van het lanceringsevenement terugkijken of meer verhalen lezen? Scan de code!

Pauline van den Bosch van Gilde Opleidingen:

"Het was voor mij echt een eyeopener om te horen wat er in andere onderwijssectoren gebeurt. Zelf ben ik werkzaam in het mbo en ik heb er bijvoorbeeld nooit zo bij stilgestaan dat volwasseneneducatie ook een belangrijke doelgroep is voor Erasmus+."

naam: Carl de Meester

werkzaam als: programmamanager
Jongerenaanpak bij Weener XL, het werk- en
ontwikkelbedrijf van de gemeente
's-Hertogenbosch

is betrokken bij: internationale projecten die
re-integratie en educatie koppelen aan kunst en sport

"Wanneer een jongere met een bijstandsuitkering gesprekken voert met een werkconsulent, ligt de nadruk vaak op werk en opleiding. Hobby's of talenten als gamen of breakdancen komen niet altijd ter sprake, terwijl een jongere hierdoor mogelijk verrassende vaardigheden bezit. Soft skills van nu worden de hard skills van de toekomst. Jongeren tussen 16 en 27 jaar zonder diploma zijn misschien wel betrouwbaar, gemotiveerd, proactief en nieuwsgierig. Steeds meer werkgevers vragen naar gedrag en houding; werkvaardigheden komen vanzelf.

We willen jongeren zelfwaardering en zelfvertrouwen meegeven en verborgen talenten boven tafel krijgen. Dat doen we onder meer als projectleider in internationale projecten zoals 'Move' en 'Move Beyond' en als partner in 'Applying Arts for Education, Creativity and Innovativeness', waarin we praktische trainingen opzetten. In onze goedgekeurde nieuwe aanvraag 'Move your Mind' gaan we in samenwerking met de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht Ludodidactiek integreren: onderwijs en leergedrag op basis van gameprincipes.

In de projecten koppelen we re-integratie en educatie aan kunst en sport. Niet om van mensen kunstenaars of sporters te maken, maar als hulpmiddel in de zoektocht naar talenten. Zo zijn we in Portugal en Italië geweest om te zien hoe zij vanuit andere disciplines kijken naar competenties van jongeren. Door gebruik te maken van kunsteducatieve en sportieve trainingsconcepten kun je als werk- en ontwikkelbedrijf buiten het framework van re-integratie treden.

Het mooie van Erasmus+ is dat je ziet dat de wereld zoveel groter is. Je velt snel een oordeel over anderen als het gaat om jeugdwerkloosheid en denkt bijvoorbeeld dat ze er weinig aan doen. Terwijl ik in het buitenland hele mooie dingen heb gezien. Als de jeugdwerkloosheid ergens hoog is, ligt dat vaker aan de economische situatie van het land. Het probleem is universeel en het is leerzaam om te zien hoe ze daar elders mee omgaan. Daardoor ga je ook je eigen organisatie meer waarderen, omdat je ziet dat we het nog niet zo slecht doen. In Nederland is sowieso veel mogelijk. Dat is vaak niet zo in andere landen en dat maakt ze daar weer heel creatief."

THEMA

Inclusie betekent dat iedereen kan meedoen, maar waar hebben we het dan over?

Bij Erasmus+ is iedereen betrokken bij het thema inclusie, maar adviseurs Irja de Heij (Erasmus+ Jeugd) en Marianne Driessen (Erasmus+ Onderwijs & Training) houden zich er in het bijzonder mee bezig. Waar kun je aan denken bij inclusie? Waarom is het belangrijk? En wat zijn goede voorbeelden? We vragen het in een kort dubbelinterview.

Waarom is inclusie belangrijk binnen Erasmus+?

MARIANNE: "Erasmus+ gaat uit van Europees gedachtegoed en dat betekent streven naar een maatschappij waarin iedereen kan meedoen. De kern van het gedachtegoed van Erasmus+ is ook dat iedereen zijn talenten moet kunnen ontwikkelen. Terugkijkend naar de projecten van de afgelopen jaren zagen we dat sommige groepen zich minder aangesproken voelden. We bereikten bijvoorbeeld scholen voor tweetalig onderwijs, maar van scholen in achterstandswijken zagen we vrijwel geen aanvragen. Dan vraag je je af: hoe kunnen we ook deze doelgroep bereiken?"

"Inclusie is een verrijking"

Irja de Heij

IRJA: "Bij Jeugd ligt dat anders. Meer dan de helft van de jongeren die meedoen aan onze programma's vallen al onder een inclusiedoelgroep en zeker de helft van de projecten is gericht op inclusie. Nu is het zo dat aantallen gauw oplopen als een project zich speciaal richt op een bepaalde inclusiedoelgroep, maar is het inclusie als je een doelgroep apart zet? Eigenlijk wil je dat elk project een afspiegeling is van de maatschappij. Je wil iedereen een 'life changing experience' bieden."

Waar gaat het volgens jullie over bij inclusie?

MARIANNE: "Feitelijk betekent inclusie dat iedereen gelijke kansen heeft en dat iedereen kan meedoen. Het is een misverstand dat gelijke

behandeling zorgt voor gelijke kansen. Als je wil dat iemand in een rolstoel dezelfde kansen krijgt, moet je soms extra moeite doen voor het vervoer of verblijf. Daar zijn vaak ook extra kosten mee gemoeid die anderen niet maken. Soms moet je mensen juist ongelijk behandelen."

IRJA: "Dat klopt, en die ongelijke behandeling is altijd maatwerk. Projecten of activiteiten kunnen zo worden ingericht dat ze voor iedereen toegankelijk zijn: rolstoelvriendelijk, met aangepaste audiofaciliteiten of met een tolk. Ook kunnen er tijdens een uitwisseling meer begeleiders mee voor deelnemers die dat nodig hebben. Door die extra mogelijkheden blijft er meer geld over voor de inhoud van een project. Organisaties moeten er vooral bij stilstaan wat er nodig is. Dat begint met bewustzijn."

Hoe krijg je iedereen mee?

IRJA: "Jongeren kunnen soms niet mee met de volledige uitwisseling of alleen met een begeleider, maar ook dan is het een waardevolle ervaring en soms zelfs met nog meer impact. Dat geldt eigenlijk voor alle jongeren die het niet voor zichzelf hadden bedacht. Voor hen is het echt die life-changing experience. Deelnemers krijgen zelfvertrouwen, leren op eigen benen staan, ontplooiën hun talenten en doen waardevolle competenties op. Dat is een gave ervaring voor iedereen en voor de een nog meer dan voor de ander."

MARIANNE: "We stimuleren organisaties om alle doelgroepen te bereiken en daarvoor de meest passende ondersteuning te bieden, zoals meer begeleiding. Zo is het het hoger onderwijs extra geld beschikbaar voor het realiseren van mobiliteit (een 'top-up' op het normale subsidiebedrag). Ook zijn er andere vormen gekomen, zoals kortere en blended uitwisselingen met een virtuele component vooraf en achteraf. Dit biedt kansen voor studenten die minder lang naar het buitenland kunnen. Meer geld, passende ondersteuning en andere vormen van mobiliteit zijn mooie instrumenten om meer doelgroepen aan te spreken."

Kennen jullie mooie voorbeelden?

IRJA: "Voor een deelnemer met een licht verstandelijke beperking was het allemaal heel spannend. Probeer het een dagje, was het idee. Lukt het niet, dan ga je terug. Zo bleef ze nog een dag en nog een dag en uiteindelijk deed ze de hele week mee. Ze voelde zich in het begin een muurbloempje en was stil als een muisje maar sprak op het eind voor een internationale groep

van twintig man. Dat was indrukwekkend om te zien. Soms zijn ze bij de ene uitwisseling deelnemer en gaan ze een volgende uitwisseling mee als begeleider. Dat is ook een mooie ontwikkeling om te zien bij jongeren!"

MARIANNE: "Bij mbo-instellingen zie ik dat studenten niet alleen individueel op stage gaan, maar dat er ook met een groep van verschillende niveaus uitwisselingen worden georganiseerd. Studenten die niet alleen op uitwisseling durven, bloeien na drie dagen helemaal op en gaan zelf dingen ondernemen. In het nieuwe programma van Erasmus+ zijn er meer mogelijkheden voor dit soort groepsmobiliteiten."

Wat kunnen organisaties doen?

MARIANNE: "Onderwijsinstellingen kunnen zich extra richten op doelgroepen die zich nog niet aangesproken voelen. Je wil iedereen bereiken, niet alleen de 'usual suspects'. Dat kan op verschillende manieren. Denk aan ouders en peer groups of verhalen van ambassadeurs. De samenleving wordt steeds diverser, maar dat zien we niet altijd terug in de projecten, uitwisselingen en partnerschappen en dat willen we wel."

IRJA: "Tegelijkertijd willen we niemand dwingen om zich op een andere doelgroep te gaan richten. Je moet iedere organisatie in zijn eigen kracht laten. We kunnen het stimuleren en promoten, maar niet forceren. Het is een belangrijke communicatie-uitdaging hoe je iedereen kunt aanspreken. Ik denk dat we het beste met voorbeelden kunnen laten zien wat er mogelijk is. Inclusie moet geen last zijn, maar een verrijking. Ontwikkeling stimuleren bij alle jongeren is dankbaar, daar doe je het voor."

"Je wil iedereen bereiken"

Marianne Driessen

Meer weten?

Kijk op erasmusplus.nl/inclusie

PROJECTEN

Erasmus+ en het Caribisch deel van het Koninkrijk

Erasmus+ biedt allerlei mogelijkheden voor leerlingen, studenten, docenten, jongerenwerkers en onderwijsprofessionals en -instellingen in Nederland om met Europese organisaties en instellingen in contact te komen, kennis en ideeën uit te wisselen, en met (internationale) organisaties en beleidsmakers samen te werken. Ook organisaties uit het Caribisch deel van het Koninkrijk kunnen subsidieaanvragen indienen. Lees hier vijf aansprekende voorbeelden.

UNIVERSITAIRE STUDENTEN EN MEDEWERKERS ONTWIKKELEN ZICH IN EUROPA

Studenten van de Universiteit van Curaçao (UoC) kunnen met Erasmus+ een semester naar een Europese partnerinstelling voor een studie of een internationale stage. Elica Ras-Fullinck, manager Student Affairs & International Office van de UoC: "Een Erasmus+ ervaring levert een positieve bijdrage aan de ontwikkeling van onze studenten. Je ziet de groei na een half jaar studie of stage in het buitenland, als ze vol verhalen en nieuwe ervaringen terugkeren. Er is een wereld voor ze opengestaan. We zijn vaak gefocust op Nederland, maar Erasmus+ opent voor onze studenten ook echt de bredere blik naar Europa. De focus ligt op studentenmobiliteit, maar er zijn ook stafmedewerkers op job shadowing geweest bij Europese partnerinstituten."

"Je ziet de groei na een half jaar studie of stage in het buitenland"

Elica Ras-Fullinck

BEROEPSONDERWIJS BEVORDERT DE KWALITEIT VAN HET EIGEN ONDERWIJS

Als enige SBO-dagopleiding op Curaçao verzorgt Nilda Pinto SBO onderwijs aan ruim 1700 studenten. Adjunct-directeur Micheline Marti-Nicolaas: "Als eiland hebben we een geïsoleerde positie. Met een Europese samenwerking krijgen docenten de mogelijkheid om kennis en ervaring uit te wisselen in het buitenland. Zo kunnen zij de kwaliteit van het eigen onderwijs en de docentcompetenties bevorderen. Toen ik hoorde dat onze subsidieaanvraag werd toegekend, voelde ik zoveel vreugde. Het schrijven van de aanvraag was intensief, maar ik kijk er met een fijn gevoel op terug. En ik kijk erg uit naar ons schoolbezoek aan Finland!"

BASISSCHOLEN OP ARUBA GAAN JOB SHADOWEN IN SPANJE

Basisscholen Pius X, Sint Franciscus en Sint Dominicus College deden een consortiumaanvraag voor het project Habilitadnan Digital di siglo 21 pa Aruba (Digitale vaardigheden van de 21e eeuw op Aruba). Projectcoördinator Monique Laing-Breinburg is als remedial teacher verbonden aan de Pius X School en met een groep van acht leerkrachten voor job shadowing in Spanje. "We willen hier ervaren hoe het Spaanse onderwijssysteem eruit ziet en wat 21-eeuwse vaardigheden aanleren écht betekent. Voor mij komt hiermee een droom uit. Ik heb me ook persoonlijk kunnen ontwikkelen, want als projectleider leer je veel over wat voor soort leider je wilt zijn. Goede afspraken maken, irritaties uitpraten: dat hoort er allemaal bij. Tegen andere docenten zou ik zeggen: durf ervoor te gaan! Het is het meer dan 100% waard."

CARIBISCHE LERAREN VOLGEN ZOMERCURSUS TAALDIDACTIEK IN GENT

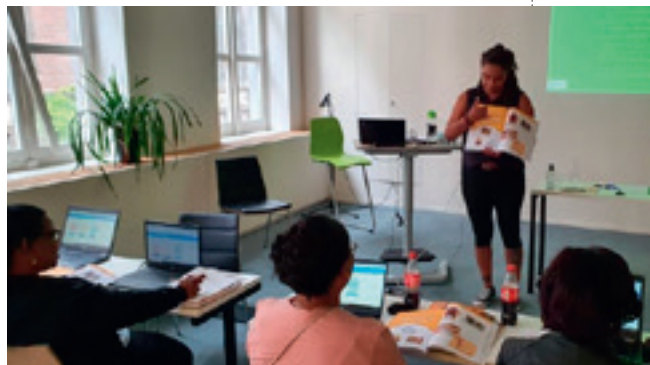
Tijdens de zomervakantie ging een groep van zeven basisschool-docenten uit Sint Eustatius en Saba naar Gent in België om zich verder te verdiepen in de didactiek van het Nederlands als Vreemde Taal (NVT). Coördinator en initiatiefnemer Adriaan D'Haens: "Door de schaalgrootte zijn er op Sint Eustatius en Saba weinig mogelijkheden om bij collega's te kijken. Met job shadowing kunnen we goede voorbeelden observeren bij Europese onderwijsinstellingen, bijvoorbeeld in Vlaanderen. Tijdens

de zomercursus wilde ik samen met leraren verder onderzoeken hoe ze hun lessen zo goed mogelijk kunnen benutten. We deden dat met workshops, lesobservaties en door samen lessen voor te bereiden." Adriaan hoopt dat nu de eerste stappen op het gebied van internationalisering zijn gezet, andere scholen en andere eilanden zoals Sint Maarten zullen volgen. "Dat zou een mooi vervolg zijn!"

JONGERENWERKERS VAN CURAÇAO LEREN MET EN VAN ELKAAR

Gerda Petersen organiseert met Stichting F.E.L.I.S. onder meer jongerenuitwisselingen en trainingen voor jongerenwerkers op Curaçao. Zo brengt zij mensen van het Caribisch gebied en het Europees vasteland samen om van elkaar en elkaars culturele normen en waarden te kunnen leren. "Via het programma van Erasmus+ deed ik in Nederland mee aan de training 'Mindset of Youth Workers'. Daar werd ik zo enthousiast van dat ik dacht: 'Iedereen zou aan deze training mee moeten doen!' Vandaar dat we besloten deze training afgelopen november op Curaçao te hosten. Met jongerenwerkers uit acht verschillende landen gingen we op zoek naar manieren om jongeren te kunnen ondersteunen in hun leerproces door te reflecteren op de mindset van de deelnemers. Door daarbij ook te kijken naar de onderlinge culturele verschillen werd de training hartstikke waardevol!"

**Meer lezen? Kijk op
erasmusplus.nl/
[caribisch-deel-van-het-koninkrijk](#)**

DUURZAAMHEID

SpaceBuzz gaat op tournee door Europa

SpaceBuzz wil leerlingen in groep 7 laten ervaren wat een astronaut ziet vanuit de ruimte. De ervaring van dit 'overview effect' is onderdeel van een onderwijsprogramma om leerlingen voor te bereiden op goed burgerschap. Dankzij Erasmus+ kan de SpaceBuzz nu ook naar andere Europese landen, zoals Italië, Frankrijk en Hongarije.

SpaceBuzz bestaat nu een paar jaar en is medegeïnitieerd door André Kuipers. "Als astronauten de ruimte in gaan, dacht ik altijd dat het verkennen van het heelal alle aandacht kreeg", vertelt Matthijs Leendertse, hoofd educatie. "Astronauten geven echter aan dat hun blik op de wereld verandert als ze terugkijken naar de aarde. Ze worden overweldigd door de schoonheid, maar zien ook de kwetsbaarheid van onze planeet. Dit 'overview effect' geeft hen een sterk gevoel iets goeds te willen doen voor onze planeet. Veel astronauten nemen dan ook actie als zij terugkomen op aarde."

Met SpaceBuzz werkt Leendertse nu een jaar samen met Europese projectpartners in het Space Consortium. Samen maakten ze een interactief lesprogramma over milieu, waarbij kinderen experimenteren, podcasts luisteren en onderzoekend leren. Met als eindresultaat een Green Deal voor de eigen school. "Leerlingen zoomen vanuit de ruimte in op de aarde. Ze kijken naar het leven hier en doen bijvoorbeeld experimenten om het effect aan te tonen van de CO2-toename. Ook onderzoeken ze hoe ze zelf actie kunnen ondernemen om de leefomgeving in hun buurt of school te verbeteren."

SPACEBUZZ ON TOUR

Voor de internationale tour waren enkele aanpassingen nodig in het programma. "Ieder land heeft het Engelstalig programma vertaald naar de eigen taal en het eigen curriculum. Begin 2022 gaan duizenden kinderen ermee aan de slag. We onderzoeken de leeropbrengsten en hoe leerlingen na het programma tegen STEM-onderwijs aankijken. Met deze kennis willen we de lessen verder verfijnen. De lessen worden uiteindelijk open source aangeboden zodat anderen het ook kunnen oppakken. Dat is een vereiste van Erasmus+ waar we helemaal achter staan. Het moet niet bij dit project blijven."

De tour begint in Hongarije. In het voorjaar gaan ze naar de Franse Alpen en daarna door naar Spanje. Leendertse: "Dat is niet eenvoudig. De bus heeft met vijftien meter het formaat van een grote vrachtwagen." De samenwerking met leerkrachten uit vier verschillende landen levert interessante discussies op en het programma wordt er beter van. "Door de internationale samenwerking heb ik veel geleerd over educatie. Kijken naar de best practices van buurlanden zouden we meer moeten doen. Dat is de plus van Erasmus+: over de grens kijken."

Green Erasmus+ [duurzaamheid, milieu en klimaat]

Erasmus+ streeft er naar om duurzaam en verantwoord gedrag te bevorderen. Het programma stimuleert daarom projecten die deelnemers bewust maken van het belang van maatregelen om de milieuoetafdruk te verminderen of te compenseren, en die een gedragsverandering teweeg brengen.

Wat is SpaceBuzz?

SpaceBuzz is een educatieprogramma voor leerlingen in groep 7, gebaseerd op de missietraining van een astronaut. Leerlingen worden als bemanning klassikaal voorbereid op hun ruimte reis en leren gaandeweg meer over de ruimte, aarde, natuur en techniek. Als zij de training succesvol hebben afgerond, komt de SpaceBuzz naar school. De SpaceBuzz is voorzien van de nieuwste 4D Virtual Reality (VR) technologie. Aan boord reizen leerlingen met commandant André Kuipers naar de ruimte. Ze zien de aarde als een blauwe oase van leven in een zwart, onherbergzaam heelal. Van de lancering tot spectaculaire landing voelt de missie met de SpaceBuzz levensecht. Eenmaal terug op aarde werken de leerlingen aan lessen waarin ze reflecteren op wat ze hebben beleefd.

naam: Rob van Leeuwen

werkzaam als: trainer bij SIW Internationale
Vrijwilligersprojecten en betrokken bij het programma
Erasmus+ binnen de Radboud Universiteit in Nijmegen
is betrokken bij: Culture Act van SIW en International
Voluntary Service for Life (IVS4Life)

"SIW staat voor kwalitatief goede projecten om internationale jongeren hun impact in het buitenland te laten ervaren. Als trainer ondersteun ik onder meer begeleiders van vrijwilligersprojecten uit allerlei landen. Als zij een groep internationale jonge vrijwilligers goed willen begeleiden, hebben ze kennis nodig van interculturele communicatie. Ook moeten ze leren omgaan met het begeleiden van het groepsproces. De trainingen van IVS4Life zijn altijd gebaseerd op de leerdoelen van de deelnemers, met vooral niet-formele werkvormen, actieve participatie en reflectie.

Samen met andere internationale trainers faciliteer ik ook het leerproces van jongerenwerkers. Een mooie manier waarop we dat doen is met het project Culture Act. Net als IVS4Life is dit een Mobiliteitsproject voor jongerenwerkers binnen Erasmus+ Jeugd. Hierbij doen deelnemers competenties op om via improvisatietheater een interculturele dialoog te faciliteren. Zo komen ze op een speelse en laagdrempelige manier meer te weten over cultuurverschillen en over hoe verschillen werken. Het geeft bewustzijn over stereotypen. Deelnemers gaan er na de training zelf creatief mee aan de slag en passen het ook toe in de ontwikkeling van spellen en educatieve games voor jongeren.

Voor IVS4Life hebben we twee trainingen gehad, in juni online en in oktober fysiek. De trainingen zijn heel participatief. We willen de cultuurverschillen niet theoretisch overbrengen maar laten ervaren. Forum theater is hier heel geschikt voor. We behandelen dan een lastige situatie, bijvoorbeeld deelnemers die alleen maar willen feesten. In het forumstuk lukt het niet goed om hiermee om te gaan, maar in de herhaling bedenken deelnemers andere oplossingen die meestal wel goed werken. Op deze manier gaan de begeleiders meer empowered aan de slag.

Ik vind het altijd erg interessant om te leren over andere culturen. Meer kennis leidt tot meer waardering voor anderen, relativisering van de eigen leefwereld en verbreding van menszijn. De internationale setting van de trainingen heeft een enorme toegevoegde waarde, aangezien iedere deelnemer actief is in internationaal vrijwilligerswerk. Het geeft meer verdieping en versterkt het leerproces. Met zoveel nationaliteiten bij elkaar is de diversiteit aan achtergronden nog groter en dat maakt het een rijke leerervaring.

Tijdens de trainingen leer je niet alleen technieken. Je leert ook veel van vijf dagen intensief samenwerken. Door de online sessies vooraf hadden we bij Culture Act op dag 1 meteen het warme gevoel dat we elkaar al kennen. De groepssfeer was direct goed en klusjes werden op een speelse manier opgepakt. Als je als groep zo intensief bij elkaar bent, is zelfs samen schoonmaken een pretje."

naam: Sjoerd Wanrooij

werkzaam als: senior International Officer bij het Grafisch Lyceum Rotterdam (GLR), vakschool voor Media, Entertainment en Technologie

is betrokken bij: internationale projecten als Commercialpolis, DOCE en CS-21

"Ik werk nu ruim dertig jaar bij het GLR en ben bijna twaalf jaar verantwoordelijk voor internationalisering, zowel in beleid als uitvoering. Als vakschool bereiden we studenten voor op hun latere beroep en de arbeidsmarkt is tegenwoordig vaak internationaal. Door onze buitenlandprojecten snappen studenten hoe de wereld in elkaar steekt en werken ze aan hun burgerschapscompetenties. We betrekken studenten altijd bij internationale bijeenkomsten en daardoor blijven we gefocust op de projectdoelen. De resultaten zijn immers direct zichtbaar. Dagen vergaderen met geeltjes en moodboards kan niet. De projectbijeenkomsten zijn enorm intens en we creëren zo langdurende vriendschappen.

Commercialpolis is een prachtig project waarbij alle partners heel actief waren. Zowel studenten als bedrijfsleven speelden een belangrijke rol. Met als resultaat tientallen door studenten gemaakte commercials en veel kant-en-klaar lesmateriaal dat allemaal op de website staat. Zet zes studenten uit zes landen bij elkaar en het lukt ze om in drie dagen tijd een prachtige commercial te maken. Terwijl ze elkaar daarvoor niet kenden. Daar ben ik supertrots op.

Dat we elkaar weer hebben gevonden voor een project over de toepassing van 21st Century Skills in creatief onderwijs, is niet verwonderlijk. Ondanks de pandemie is CS-21 gewoon doorgegaan. Alleen zijn de fysieke bijeenkomsten een jaar uitgesteld. Toen de wereld op 13 maart 2020 op slot ging, zaten we net in het vliegtuig vanuit Newcastle. Door snel ingrijpen hadden we een week later het plan klaar voor DOCE, Digital Online Creativity Education. Hierbij kijken we hoe we goed online creativiteitsonderwijs kunnen geven. We zijn nu net gestart met dit project. Het is waardevol om de lockdown-periode te evalueren en good practices uit te wisselen voor de toekomst.

De subsidie van Erasmus+ is een prachtig middel om projecten mogelijk te maken, maar de subsidie mag niet leidend zijn. Ook zonder subsidie moet je als school internationale doelen nastreven. Onze SummerSchool met twee Zwitserse scholen of het Parrot-project over de overeenkomsten en verschillen tussen Paramaribo en Rotterdam, voeren we bijvoorbeeld uit zonder subsidies. Veel projecten gaan ook over de grens zonder dat mensen het door hebben. Het is mooi als internationalisering vanzelfsprekend is."

naam: Leonard van der Hout

werkzaam als: Bologna Expert en voormalig senior-adviseur internationalisering aan de Hogeschool van Amsterdam

is betrokken bij: project FaBoTo+

"In 1999 hebben 29 Europese landen in Bologna de verklaring getekend om het hoger onderwijs transparanter en eenduidiger te maken. Tot dat moment was het echt een lappendeken. Het idee was het hoger onderwijs meer te harmoniseren om de mondiale economische competitie aan te kunnen gaan. De invoering van bachelor- en masteropleidingen en studiepunten in het ECTS-systeem maakten het voor studenten makkelijker om in andere landen te studeren. Ook kunnen zij hierdoor hun diploma's in de andere 'Bologna-landen' erkend krijgen en daar gaan werken.

Dit 'Bologna-proces' loopt nu ruim twintig jaar en de invoering van de verschillende doelen blijkt weerbarstig. In 2019 vertelde een student aan de universiteit van Bologna mij dat deze universiteit er zelf amper in is meegegaan. Veel doelen zijn wettelijk geregeld, maar in de praktijk is nog veel te doen. Het project FaBoTo+ helpt instellingen daarmee. Als Bologna Expert probeer ik uit te leggen waarom het proces en de doelen belangrijk zijn. Als je het belang niet ziet, waarom zou je het dan doen?

Ik heb talloze mensen gesproken bij veel hoger onderwijsinstellingen en dan zie je de kwartjes vallen. Ze zien het belang voor studenten en de mogelijkheid om kwaliteit erkend te krijgen. Prestaties op waarde schatten, is niet eenvoudig. Nederland heeft een cijfercultuur waarin een negen of tien zeldzaam is. De consequentie is dat Nederlandse studenten lager worden gewaardeerd dan studenten uit landen waar hogere cijfers worden uitgedeeld. 'Bologna' biedt studenten een eerlijke omzetting van hun cijfer zodat zij ook kans maken op toelating tot een internationale masteropleiding.

Het Bologna-proces is nog niet voltooid, maar bij mij is het glas altijd halfvol. Ik heb veel ontwikkelingen gezien die moeizaam gingen, maar zie dat veel doelen nu zijn geland. Er is veel veranderd en het percentage studenten dat internationaal actief is, ligt heel hoog. Inmiddels hebben 49 landen de Bologna-verklaring ondertekend, ook landen als Georgië en Rusland. Zij verplichten zichzelf om de filosofie, instrumenten en kwaliteitszorg toe te passen. We spreken veel meer de 'dezelfde taal.' Dat zijn positieve kanten.

Het Bologna-proces is onder meer geborgd in het programma van Erasmus+. Afgelopen juni ben ik met pensioen gegaan en ik heb besloten te stoppen als Bologna Expert. Het was een geweldige reis, die mij op vele plekken en met veel mensen in contact heeft gebracht. Nu is het moment dat nieuwe collega's in het hoger onderwijs verder gaan met de ideeën. Ik heb mijn kennis en ervaring kunnen doorgeven en we hebben elkaar kunnen inspireren. Dat maakt het de moeite waard!"

Meer lezen: erasmusplus.nl/faboto

NEDERLANDSE WINNAARS VAN DE EERSTE European Innovative Teaching Award

Op 20 oktober 2021 vond de uitreiking plaats van de European Innovative Teaching Award. Deze prijs voor innovatief onderwijs is in het leven geroepen door de Europese Commissie en wordt jaarlijks uitgereikt aan organisaties in voorschools, primair, voortgezet en middelbaar (beroeps)onderwijs. Het thema dit jaar was *distance and blended learning*. De Nederlandse winnaars van de eerste editie zijn Sardes (educatief materiaal voor kinderen van asielzoekers en vluchtelingen), Agora (Bildung en ict in het onderwijs), LMC Voortgezet Onderwijs (*technology enhanced learning*) en het Horizon College (*blended mobility on engineering*). Proficiat!

SARDES

Sardes werkte tussen 2016 en 2019 in het project *MyREF* samen met partners uit het Verenigd Koninkrijk, België en Noorwegen. Dit project is gericht op jonge kinderen van vluchtelingen en migranten, plus hun onderwijzers en begeleiders in het voorschoolse onderwijs. *MyREF* komt voort uit het gebrek aan passend beleid en praktisch lesmateriaal voor deze jonge kinderen.

Samen met de drie partners heeft Sardes een pakket ontwikkeld met praktische lesmaterialen en beleidsdocumenten, bedoeld om een gesprek op gang te brengen. Het is geen set aan vaststaande oefeningen, vragen en antwoorden. Juist het gebruik van levensechte verhalen en begeleidende vragen moet ervoor zorgen dat bewustzijn en dialoog ontstaan bij onderwijzers die met deze doelgroep werken. *MyREF* hoopt hiermee bij te dragen aan een verandering in de denkwijze dat jonge vluchtelingen en migranten niet meer zijn dan een verlengstuk van hun ouders.

LMC VOORTGEZET ONDERWIJS

LMC Voortgezet Onderwijs is een innovatieve scholenstichting in Rotterdam met 23 scholen en 8.700 leerlingen. Het project *Professionalisering van docenten rondom digitaal onderwijs voor de verbetering van schoolkwaliteit* is onderdeel van een meerjarig traject van de stichting om de digitale vaardigheden en de voorwaarden voor kwalitatief goed onderwijs verder te ontwikkelen.

De scholenstichting maakt gebruik van technologie vanuit een onderwijskundig standpunt. Het doel is om op kwalitatief hoog niveau onderwijs te kunnen aanbieden, waarbij gebruik wordt gemaakt van *technology enhanced learning*. Zo hoopt LMC Voortgezet Onderwijs de ambitie te realiseren om in 2022 *digiproof* te zijn. De scholen zijn dan klaar voor het onderwijs van de toekomst. In het project zijn ze voor zowel een beursbezoek als job shadowing afgereisd naar het Verenigd Koninkrijk. Dit is een grote stap geweest in het behalen van dit doel.

AGORA

Agora is een groep van 24 basisscholen in de Zaanstreek. De scholenstichting verzorgt onderwijs aan ongeveer 7.000 leerlingen op basis van het Agora-bildungsmodel. Binnen Agora wordt dit onderwijs in een internationale context onderzocht.

In het project *Bildung, bouwen aan goed onderwijs* lag de focus op het gebruik van ict in deze onderwijsvorm. Met cursussen, job shadowing en teaching assignments is er in verschillende Europese landen aan gewerkt. Agora hoopt met bildungsonderwijs en het gebruik van ict een brede onderwijsvorm aan te bieden waarbij kinderen in een rijke leeromgeving ervaringen kunnen opdoen. Zo worden zij voorbereid op een toekomst die nog onbekend is, maar waarvan wel duidelijk is dat een brede ontmoeting met alle aspecten van de wereld hen kan helpen om die ongewisse toekomst tegemoet te gaan.

HORIZON COLLEGE

Samen met partners uit zes landen heeft het Horizon College uit Alkmaar het EMEU-netwerk opgezet. Het project *EMEU4ALL* vond plaats tussen 2016 en 2019 en bouwde verder op het EMEU-concept van *blended learning*. Met een digitale mobiliteit als een toevoeging aan en voorbereiding op de fysieke mobiliteit is het een mooi voorbeeld van *internationalisation at home*. Het EMEU-concept is oorspronkelijk ontwikkeld voor techniek- en ict-opleidingen en inmiddels uitgebreid naar vijf andere mbo-sectoren.

Met de ontwikkeling van tientallen virtuele modules en de ECET4ALL-handleiding draagt het EMEU-netwerk bij aan de professionele ontwikkeling van mbo-docenten in interculturele vaardigheden, taalverwerving en het coachen van studenten in het gebruik van digitale middelen.

IN HET KORT

Verder lezen? Al het nieuws uit de projecten Erasmus+ vind je op erasmusplus.nl.

Mobiliteit buiten Europa: Sub-Sahara Afrika

Voor mobiliteit van studenten en stafleden uit het hoger onderwijs met een land buiten Europa is in 2022 het grootste subsidiebudget beschikbaar voor internationale samenwerkingsprojecten met de regio Sub-Sahara Afrika. Specifiek gaat het om het deel van Afrika ten zuiden van de landen Algerije, Egypte, Libië, Marokko en Tunesië. Heb je contacten in Afrika en wil je die uitbouwen richting een samenwerking?

**Lees verhalen en tips
in het e-zine over
Erasmus+ en
Sub-Sahara Afrika!**
Ga naar
erasmusplus.nl

**“Erasmus+ is
een ambitieus
programma.
Het daagt ons
ook uit om iets
aan duurzaam-
heid, sociale
inclusie of
digitalisering
te doen.”**

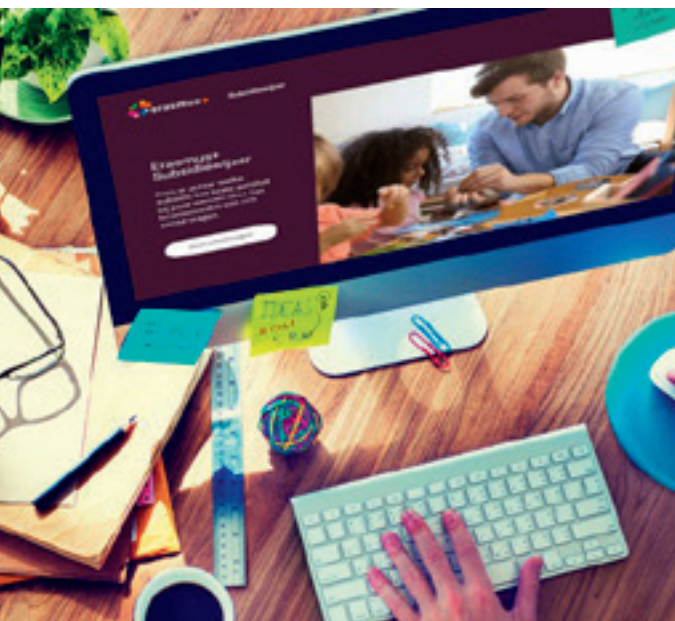
Kam Wai Kui van Amsterdam
Hogeschool voor de Kunsten
(AHK)

Youth Goals in de spotlight

De elf youth goals in de Europese jongerenstrategie geven weer wat jongeren zelf belangrijk vinden. Denk aan goede werkgelegenheid voor iedereen en een duurzaam, groen Europa. In de Participation Pool van SALTO PI kun je zien hoe de verschillende projecten van Erasmus+ Jeugd bijdragen aan die youth goals. Wil jij in je project zelf ook werken aan een van deze doelen en jongerenparticipatie bevorderen? Bekijk dan de Youth Participation Toolkit met leuke, concrete tips en tricks voor jouw project!

participationpool.eu/toolkit

SALTO PARTICIPATION &
INFORMATION

De Erasmus+ Subsidiewijzer

Het programma Erasmus+ biedt mensen van alle leeftijden de mogelijkheid om kennis en ervaring op te doen in binnen- en buitenland. Jongeren, leerlingen, studenten, docenten, jongerenwerkers en onderwijsprofessionals in Europa krijgen mogelijkheden om met elkaar in contact te komen, kennis en ideeën uit te wisselen, en met (internationale) organisaties en beleidsmakers samen te werken. Je kunt subsidie aanvragen voor diverse nationale en internationale projecten die impact hebben op de sectoren onderwijs, training, jeugd en sport. Welke subsidie het beste aansluit bij jouw idee of project, ontdek je in de Erasmus+ Subsidiewijzer. In deze interactieve tool krijg je na het beantwoorden van een aantal korte vragen informatie over de best passende subsidiemogelijkheid. Ook kun je direct contact opnemen met een medewerker van Erasmus+.

Benieuwd welke subsidie het beste bij jou past? Kom er gemakkelijk en snel achter op subsidiewijzer.erasmusplus.nl

European Youth Festival

In samenwerking met NJR organiseerde het NA Erasmus+ Jeugd en European Solidarity Corps van 24 tot 27 mei 2021 het European Youth Festival. De hele week pakten jongeren online de tofste events mee. Van biechten met Europarlementariërs tot kampvuursessies. Van meedenken over het Europa van morgen tot het uitstippelen van een buitenlandervaring. En van escape rooms tot het uitwerken van een droomplan voor je omgeving. Tijdens het festival werden bovendien de Solidarity Awards uitgereikt voor de mooiste Solidariteitsprojecten van het afgelopen jaar.

Impact met prioriteiten

Voor het programma Erasmus+ is het belangrijk om impact te maken. Met 'impact' doelen we op een verandering die mede dankzij een project van Erasmus+ wordt bereikt. Denk aan de impact voor de deelnemers aan het project op zowel persoonlijk als op professioneel vlak. Maar ook de impact voor de betrokken organisaties, op regionaal en nationaal niveau of zelfs over de grens. Voor de programmaperiode 2021-2027 hebben we enkele prioriteiten waaraan subsidieaanvragen moeten bijdragen:

- ▶ inclusie & diversiteit
- ▶ digitalisering
- ▶ participatie
- ▶ Green Erasmus+ (duurzaamheid, milieu en klimaat).

Lees meer:

ERASMUS+ Call 2022

Het jaarlijkse werkprogramma van Erasmus+ voor 2022 is goedgekeurd door de Europese Commissie. Hierdoor wordt internationale mobiliteit en samenwerking verder mogelijk gemaakt voor meer dan 10 miljoen Europeanen van alle leeftijden en achtergronden! Doen jullie ook mee? De Europese Commissie publiceert alle officiële digitale aanvraagformulieren van de Call 2022 tijdig voor het verstrijken van de deadline. Let op: in februari 2022 staan de allereerste deadlines gepland voor subsidieaanvragen. Ga dus op tijd aan de slag met je subsidieaanvraag!

Kijk op erasmusplus.nl voor de programmagids en alle deadlines.

JONGERENPARTICIPATIE

‘Iets kleins kan groot effect hebben’

Het Young Leaders-programma betreft jongeren bij hun omgeving en laat zien dat ze daar invloed en impact op hebben. Tijdens een training werken ze toe naar een plan of advies over een vraagstuk dat hen aan het hart gaat. Daarna gaan zij hierover in gesprek met beleidsmakers en realiseren ze een maatschappelijke activiteit. Jongeren zijn zo enthousiast over het programma dat er nu een vervolg is: Young Leaders Next Level.

Het imago van jongeren in kwetsbare wijken is niet altijd positief, weet onderzoeker Annelieke van Dijk van Noorda en Co. “Het beeld is vaak dat zij zorgen voor overlast en in de problemen zitten, waardoor zij negatieve aandacht krijgen. Terwijl veel jongeren zich positief willen inzetten. Met het Young Leaders trainingsprogramma willen we die positieve rolmodellen meer zichtbaar maken. We zijn nu een aantal jaar bezig en er hebben al zo’n duizend jongeren meegedaan.”

INVLOED EN IMPACT

Dankzij subsidie van Erasmus+ Jeugd via de nieuwe subsidielijn Jongerenparticipatie is Young Leaders Next Level mogelijk op vijf plekken in Nederland. “In Haarlem en Amsterdam hebben jongeren eerder meegedaan en is ook een goed contact met jongerenwerkers. Een derde groep start mogelijk met jongeren uit verschillende gemeenten in Friesland, Drenthe en de Achterhoek. Alles komt vanuit de jongeren. Of het nu gaat om een maatschappelijk vraagstuk waarmee zij aan de

“Het is van belang dat jongeren van het begin tot eind betrokken zijn.”

Linda Janmaat

VOETBALTOERNOOI IN HAARLEM.

slag willen, onderwerpen voor training, of het advies en de activiteit die zij ontwikkelen."

VOETBAL MET POLITIE

In Haarlem is het idee ontstaan om de relatie tussen jongeren en de politie in de wijk te verbeteren. Begin oktober vond op een Cruyff court een voetbaltoernooi plaats met gemengde teams van jongeren en politie. Annelieke: "De jongeren hebben deze activiteit zelf georganiseerd, van kop tot staart. De opkomst was goed, met zo'n zestig jongeren en twaalf politieagenten." Een van die jongeren is Mohamed Arif (21). Hij kijkt terug op een geslaagde dag. "We dachten dat het door de regen in het water zou vallen, maar er zijn toch veel jongeren gekomen. De lijnen tussen jongeren en politie zijn nu korter."

ROLMODEL EN PROJECTMANAGER

Of hij een rolmodel is voor andere jongeren, weet Mohamed niet. "Een rolmodel kies je zelf. Ik geloof wel in het butterfly effect, dat iets kleins een groot effect kan hebben. Bij Young Leaders leer je hoe je het voortouw neemt en hoe je iets organiseert. Ik

heb geleerd hoe je mensen kunt toespreken, motiveren, overtuigen en activeren om te helpen. Alle facetten die een leider nodig heeft." Zelf vindt Mohamed 'leider' wel een groot woord en spreekt liever van projectmanager. Binnenkort hoopt hij zijn bachelor voor bouwkundig projectmanager af te ronden. "Young Leaders heeft geen invloed gehad op mijn studiekeuze maar ik heb mijn afstudeerrichting wel gekozen doordat ik heb gemerkt hoe leuk leiderschap kan zijn."

"Ik geloof wel in het butterfly effect, dat iets kleins een groot effect kan hebben."

Mohamed Arif

Programma-adviseur Linda Janmaat over de nieuwe subsidielijijn Jongerenparticipatie

"De subsidielijijn ondersteunt projecten die bijdragen aan de participatie van jongeren in de democratie, zowel lokaal, nationaal als internationaal. Door het programma leren ze meepraten over beslissingen die hen aangaan. Vaak is dat dichterbij dan ze denken. Het begint al in hun eigen wijk. Groepen jongeren en (jongeren)organisaties kunnen subsidie aanvragen voor uiteenlopende projecten, van workshops, campagnes en events tot simulatiegames en ambassadeursprogramma's. Het is van belang dat jongeren van het begin tot eind betrokken zijn. Zij weten zelf het best hoe ze hun stem willen laten horen en willen bijdragen."

Meer weten? Mail Linda: l.janmaat@nji.nl

ready for the next level?

Wat heb je eraan?

Een Erasmus Accreditatie is een erkenning voor organisaties in primair en voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, volwasseneneducatie en jongerenorganisaties. Geaccrediteerde organisaties hoeven hun aanvraag niet jaarlijks inhoudelijk te onderbouwen en kunnen vrij eenvoudig nieuw budget aanvragen voor mobiliteitsactiviteiten. Drie ervaringsdeskundigen vertellen waarom zij een Erasmus Accreditatie hebben aangevraagd.

Jacky Craig van Vista College in Zuid-Limburg:

"We maken al jaren gebruik van de mogelijkheid om studenten en medewerkers buitenlandse ervaring te laten opdoen. In september 2020 zijn we met drie nieuwe coördinatoren begonnen en in oktober hebben we de accreditatie-aanvraag voor 2021-2027 geschreven. In de aanvraag zitten veel vragen, regels en voorwaarden en dat is wel even pittig. Het begon met een plan schrijven over wat je wil doen en wat je wil

bereiken, maar ook waar je als organisatie staat in internationalisering. Vanuit Vista College lag er net een nieuwe visie op internationalisering en die heeft veel raakvlakken met de doelstellingen van Erasmus+. De uitgangspunten van de aanvraag sloten daar dan ook mooi bij aan.

We hebben accreditatie aangevraagd om zoveel mogelijk kansen te creëren voor deelnemers. Hoe meer budget, hoe meer mensen een internationale ervaring. We hebben in totaal 14.000 studenten en 1.500 medewerkers. Die kunnen niet allemaal naar het buitenland, maar we willen voor iedereen internationale activiteiten ontwikkelen. Grenzen vervagen in een grensregio, het is voor studenten en

medewerkers van belang om in die context te kunnen leren, reizen en werken. Elkaar verstaan en kennis van omgangsvormen zijn dan basale vaardigheden.

Met internationalisation at home kunnen we studenten de nodige competenties meegeven. Denk aan een educatief spel als Globi-trotter in de klas, een keuzedeel over interculturele vaardigheden en online samenwerken met een klas in het buitenland. Het gaat om de beleving dat er in andere landen andere gewoonten zijn. Met de accreditatie is de aanvraag voor het jaarlijkse programma minder uitgebreid omdat je jezelf niet meer hoeft te introduceren. Het is echter geen garantie voor toewijzing, want je moet nog wel wat laten zien."

**Ingrid Bon van Stichting Rijnbrink,
een ondersteuningsinstelling
voor bibliotheken in Gelderland
en Overijssel:**

"Toen we hoorden van de subsidiemogelijkheden bij Erasmus+ voor volwasseneducatie, waren we meteen enthousiast. We konden met gemak aanvragen doen voor honderd mobiliteiten! Uiteindelijk hebben we ervoor gekozen om met groepen naar vier landen te gaan: Finland, Duitsland, Slovenië en Noorwegen. We kijken dan bij bibliotheken wat zij doen met inclusie. Tijdens een Erasmus+ bijeenkomst hoorde ik over de accreditatiemogelijkheid. Dat leek mij niet verkeerd, want je hebt dan veel geregeld voor zeven jaar en het vergemakkelijkt het aanvraagproces per project.

We hebben de accreditatieaanvraag met vlag en wimpel gehaald. Voor de accreditatie moet je een meerjarenplan hebben: wat wil je doen en waarom? De aanvraag moet passen bij je eigen doelen en aansluiten bij het stramien van Erasmus+. Dat was bij ons niet zo ingewikkeld, want wij zijn al jaren internationaal bezig en vanuit die contacten hebben we een groot internationaal netwerk. Het scheelt om een sterke internationale basis te hebben. Als de basis staat, is de aanvraag niet moeilijk. En als je daarna een subsidieaanvraag doet, wordt die in het systeem gekoppeld aan de accreditatie.

Vanuit de accreditatieaanvraag kregen we ook waardevolle feedback: 'Mooi plan, maar zorg dat je het goed organiseert'. Dat zijn we nu aan het doen. De accreditatie maakt een aanvraag makkelijker én zorgt ervoor dat internationalisering meer is ingebed in het beleid. Het is duidelijk niet iets eenmaligs. We willen ons profileren als lerende organisatie en de accreditatie laat zien waar we voor staan. Met de accreditatie hebben we nu een eerste subsidieaanvraag gedaan en die is gehonoreerd."

Diana Brouwer van OBS de Plantage in Houten:

"Sinds augustus 2021 zijn wij een geaccrediteerde school bij Erasmus+. Hierdoor zijn we zeven jaar lang gegarandeerd van budget. De accreditatieaanvraag moet aansluiten bij de doelen in het schoolplan. Je kunt dus niet 'even een plan bedenken met een andere school', maar gaat op zoek naar scholen die je kunnen helpen met je hulpvragen. Zo werken wij internationaal samen op het gebied van inclusief onderwijs. Door de accreditatie zijn het geen losse projecten meer.

De accreditatie maakt het ook makkelijker om budget aan te vragen. Het is nu maar een kwartier werk, waar we voorheen allerlei informatie moesten verzamelen en een heel plan moesten schrijven. Ons schoolplan is nu al bekend. We moeten alleen het budget nog aanvragen, want dat is afhankelijk van het aantal deelnemers. Als geaccrediteerde school kunnen we ook vrij eenvoudig deelnemen in projecten

van andere geaccrediteerde scholen, zolang het past binnen onze doelen.

Als coördinerende school hebben we al subsidie gekregen voor een uitwisseling met basisscholen uit Malta, Spanje, Oostenrijk, Estland en Griekenland. De titel van dit project is AXEP (A child friendly project against xenophobia for European primary schools). We willen hiermee racisme, vooroordelen en intolerantie voorkomen en bestrijden. Het is een enorme ervaring om op andere scholen te kijken. Leerkrachten zien mooie voorbeelden en hoeven niet allemaal zelf het wiel uit te vinden."

Tips voor (nieuwe) aanvragers

- **Maak een duidelijk plan.**
- **Zorg voor draagvlak en steun vanuit bestuur en management.**
- **Inventariseer welke ideeën en plannen er allemaal al zijn bij teams en afdelingen.**

Erasmus Accreditatie

Een Erasmus Accreditatie maakt het eenvoudiger om mobiliteitsprojecten aan te vragen. Een accreditatie laat zien dat je als organisatie beschikt over de kennis en kunde voor hoogwaardige leermobiliteitsactiviteiten. Instellingen in primair en voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs, volwasseneneducatie

(Onderwijs & Training) en jongerenorganisaties (Jeugd) kunnen een keer per jaar een accreditatieaanvraag indienen.

MEER WETEN?

Kijk op erasmusplus.nl/accreditatie-onderwijs-training of erasmusplus.nl/accreditatie-jeugd

naam: Trevor Lewis

werkzaam als: coördinator Tweetalig Onderwijs (mavo, havo & vwo) / Dual Language Education Coordinator, RSG Enkhuizen

is betrokken bij: internationale uitwisselingsprojecten als 'Respect 4 diversity' en 'Heroes'

"Zelf ben ik altijd internationaal georiënteerd geweest. Oorspronkelijk kom ik uit Noord-Ierland, ik heb lange tijd in Londen gewerkt en woon sinds 1999 in Nederland. Nadat we in 2012 begonnen met een school uit het Engelse Newcastle hebben we meerdere uitwisselingen gehad met Zweden, Frankrijk, Engeland en Spanje. Eén van de projecten is 'Respect 4 diversity', waarbij leerlingen onder meer een middag in een rolstoel zitten en onder begeleiding van paralympiërs een parcours afleggen. In Engeland hebben leerlingen in een homeless shelter gesproken met dakloze leeftijdsgenoten en in Spanje spraken ze een vluchteling uit Venezuela. Zij vertelde hoe ze met de dood werd bedreigd, omdat ze opstond tegen de bendes die haar kinderen hadden vermoord. Dat zijn confronterende en indrukwekkende verhalen.

In het project 'Heroes' leren leerlingen samen meer over de internationale Sustainable Development Goals. Ze leren omgaan met onze planeet en bedenken oplossingen voor plaatselijke issues. Als school bieden we onze leerlingen hiermee belangrijke levenslessen en sturen ze de wereld in met meer dan een diploma. De impact van zo'n project is groter door de internationale ervaring. Door leerlingen de kans te geven samen te werken met buitenlandse leeftijdsgenoten bereid je ze voor op hun rol in de samenleving. Voor veel leerlingen is de uitwisseling het hoogtepunt van hun schooltijd. Het is een mooie herinnering, een overwinning en ze zijn trots dat ze hebben meegedaan. Ze leren vaardigheden voor het leven, zoals samenwerken en communiceren met anderstaligen.

Erasmus+ is voor mij een mooie manier om leerlingen te laten kennismaken met het buitenland en te enthousiasmeren om respectvol om te gaan met onze wereld. Nederland is maar klein en internationaal gezien is Enkhuizen niet meer dan het eind van de spoorlijn vanuit Amsterdam. Door de projecten komt het buitenland nu naar ons toe. De plus van Erasmus+ is dat het ons de mogelijkheid biedt om Enkhuizen op de wereldkaart te zetten. Internationalisering maakt onze school aantrekkelijk voor docenten, leerlingen en ouders. De accreditatie maakt het traject om budget te krijgen bovendien makkelijker. Door Erasmus+ kunnen we meer mensen meenemen en dat maakt het inclusiever."

naam: Debby van der Putten

werkzaam als: vakdocent Engels op
De Noordwijkse School en VVTO-coördinator

is betrokken bij: STEAM-studiereis voor
leerkrachten, uitwisselingsproject 'A helping hand
to wellbeing'

"We zijn net in Portugal geweest voor een STEAM-cursusweek over wetenschappelijk gerichte vragen stellen en leerlingen te begeleiden bij hun leerproces. Iedereen is het meteen gaan uitproberen in de lessen en we willen er het komende halfjaar flink mee aan de slag. Ons uitwisselingsproject 'A helping hand to wellbeing' gaat over het welzijn van leerlingen. We werken hiervoor nu bijna tweeënhalf jaar samen met scholen in Schotland, Spanje en Estland. Hoewel corona het behoorlijk in de war heeft geschopt, hebben we het goed levendig kunnen houden. Tijdens de lockdown konden leerlingen uit verschillende landen via filmpjes aan elkaar laten zien en vertellen hoe hun dag eruitzag en wat dit met hun deed.

De Spaanse leerlingenuitwisselingsreis is een paar dagen voor vertrek afgelast, dat was echt bizar. We hebben dus geen fysieke uitwisseling gehad, maar de leerlingen doen des te meer online. Het is mooi dat dit ook kan. Met digitale uitwisseling kunnen meer leerlingen meedoen. De impact is wellicht kleiner dan bij een buitenlandreis, maar het bereik is groter. We blijven deze hybride werkvorm van internationalisering zeker gebruiken, want het past goed bij onze school. Tegelijkertijd hopen we ook heel erg dat de afsluitende reis naar Madrid in april kan doorgaan.

Het is voor leerlingen en leerkrachten goed om te zien dat ze onderdeel zijn van een groter geheel. Bij de ingang van onze school hebben we een enorme wereldkaart hangen. Noordwijk kun je er niet op te vinden, maar iedereen kan wel zien hoe groot de wereld is. We vragen ons vaak af of onze problemen ook in de rest van de wereld spelen. Met leerlingen bespreken we bij de kaart actualiteiten en hoe je moet samenwerken om een oplossing te vinden. Dat kun je vertellen als leerkracht, maar het is veel krachtiger om dit zelf te ervaren met internationale samenwerking.

Erasmus+ is voor ons meer dan een subsidie. Het heeft ons de projectvorm en de contacten gegeven. Bij de aanvraag zochten we overlap met onze schooldoelen en het project hielp mee om deze uit te voeren. Ook is het een stok achter de deur: dit hebben we afgesproken. Internationale ervaringen met andere scholen zijn zo leerzaam. Het is een schatkist aan ervaringen waardoor leerlingen en leerkrachten enorm groeien."

DIGITALISERING

EMBED: op naar volwassen toepassing van blended onderwijs

George Ubachs is algemeen directeur van European Association of Distance Teaching Universities (EADTU), een samenwerkingsverband met dertig leden van meer dan tweehonderd universiteiten. Hij is betrokken bij het EMBED-projectpartnerschap over blended onderwijs. "On campus onderwijs kopiëren naar online onderwijs kan niet meer."

Strategisch partnerschap EMBED had niet als doel enkel richtlijnen te maken voor blended onderwijs, benadrukt George. "Het doel was om tot een model te komen waarbij universiteiten kunnen kijken of en hoe ze de blended aanpak integreren in hun onderwijs. In de projectsamenwerking hebben we dit model ontwikkeld en getest bij de aangesloten partijen."

EMBED: EUROPEAN MATURITY MODEL FOR BLENDED EDUCATION

Het model gaat uit van het concept 'maturity'. Een universiteit (of faculteit) bereikt deze 'volwassenheid' als het op het niveau zit van een lerende organisatie die weloverwogen beslissingen baseert op bewijs. George: "Je gaat dan van experimentele, incidentele toepassing naar volledige integratie van blended toepassingen. Op micro-, meso- en macroniveau: van cursusontwikkeling naar programma-ondersteuning naar instellingsondersteuning."

In de combinatie van fysiek en online onderwijs is er volgens George steeds meer sprake van een bewuste keuze. "Je moet kijken welke onderdelen online en welke fysiek kunnen

"Je moet kijken welke onderdelen online en welke fysiek kunnen of moeten"

George Ubachs

Digitalisering

Digitale technologie en ontwikkelingen spelen een steeds grotere rol in het dagelijks leven. Het is belangrijk dat jong en oud goed uitgerust is om hiermee om te gaan. Erasmus+ subsidieert daarom projecten die hieraan bijdragen en steunt alle deelnemende organisaties bij het gebruik van digitale tools en leermethoden als aanvulling op fysieke activiteiten, om de samenwerking tussen de partnerorganisaties en de kwaliteit van leer- en onderwijs-activiteiten te verbeteren.

of moeten om de leerdoelen te bereiken. Met een institutionele assessment kun je achterhalen waar je staat, wat je wel doet en wat nog niet. En op welke onderdelen iets mature is of nog niet. Je hebt een roadmap waarmee je jezelf kunt toetsen om vervolgens een plan te maken om te verbeteren."

RESEARCH, MODELONTWIKKELING EN PROGRAMMA

Het project liep van 2017-2020 en de kerngroep bestaat uit KU Leuven, TU Delft en University of Edinburgh. In het project heeft iedere partner zijn rol gepakt. Zo heeft KU Leuven vooral bijgedragen met research en TU Delft heeft het model ontwikkeld. University of Edinburgh heeft een programma gemaakt over hoe het te gebruiken is: MOOC (Massive Open Online Course).

De kernpartners van EMBED staan nu aan de basis van een vervolg: Digitel Pro, een tweejarig project waarbij universiteiten een programma kunnen volgen om hun onderwijs verder te digitaliseren. Online onderwijs vraagt een eigen benadering en didactiek, weet George. "Online is niet wat er op de campus gebeurt. Het zijn geen video's van sprekende professoren. De variatie is breder met online onderwijs."

ONLINE MET CORONA: PRACTISE WHAT YOU PREACH

Vanwege de corona-uitbraak moest het Strategisch partnerschap halverwege het project online verder. George: "Gelukkig zijn we heel ervaren met online overleg. Zo konden we het toch volbrengen." TU Delft, KU Leuven en de open universiteiten zijn ambassadeurs van blended, hybride en online onderwijs en als rolmodel kunnen zij laten zien wat digitalisering betekent. "Digitalisering van onderwijs staat bij iedere universiteit op de agenda en er is veel vraag naar. Dan moet je wel de kunst van online onderwijs kennen."

De noodzaak van het project heeft zich ook bewezen. "Universiteiten waren duidelijk niet klaar voor online, digitaal onderwijs. Door corona zijn ze door de mand gevallen. De mindset is veranderd en universiteiten staan er nu voor open om digitalisering toe te passen. Ze moeten ook wel. Als niets online was gegaan, had het onderwijs compleet stilgestaan. Het is zaak om het momentum vast te houden, want we kunnen niet door zoals afgelopen jaar." Online onderwijs is meer dan een alternatief in een pandemie. Het moet onderwijs continu versterken. "De stimulans bij docenten moet niet zijn om studenten tijdens een pandemie te kunnen bedienen, maar om het onderwijs te vernieuwen."

"Digitalisering van onderwijs staat bij iedere universiteit op de agenda en er is veel vraag naar. Dan moet je wel de kunst van online onderwijs kennen."

Blended, hybride en online onderwijs

- *Synchronous Hybrid:* deel van de groep online en een deel fysiek aanwezig.
- *Blended:* mix van verschillende werkvormen, zoals theorie- en praktijklessen, alleen en in een groep leren én de mix van online en offline.
- *Online:* lesvorm die volledig digitaal en online is.

Wie zijn betrokken bij EMBED?

Het EMBED-projectpartnerschap is opgezet door EADTU (als coördinator) samen met KU Leuven (België), TU Delft (Nederland), Aarhus University (Denemarken), University of Edinburgh (Verenigd Koninkrijk), Dublin City University (Ierland) en Tampere University of Applied Sciences (Finland).

Meer info: embed.eadtu.eu/

Erasmus+ is een van de meest succesvolle programma's van de Europese Unie.

Ben je benieuwd welke initiatieven er nog meer zijn? Bekijk deze Europese netwerken en platforms ook eens!

ETWINNING

eTwinning is een online community waar leraren en leerlingen gratis en veilig internationaal kunnen samenwerken. Het is bedoeld voor basisscholen, middelbare scholen en mbo-scholen die vanuit het klaslokaal willen internationaliseren. In totaal zijn 859.211 leerkrachten op 213.479 scholen aangesloten met 113.462 projecten in ruim dertig Europese landen. Docenten kunnen via het platform collega's in het buitenland zoeken die online willen samenwerken met hun leerlingen. Binnen een internationaal project hebben leerlingen contact met elkaar via de TwinSpace. Dit is een afgeschermd online projectruimte waarin zij materiaal kunnen plaatsen. Communiceren kan via een mailprogramma, een forum en een chatbox. Het doel van eTwinning is het opdoen van internationale ervaring, het stimuleren van ict-vaardigheden én het uitvoeren van verplichte lesstof op een inspirerende manier. Met eTwinning kun jij samen met jouw leerlingen internationaal samenwerken zonder te reizen! Nog niet overtuigd? Volg dan een van de webinars voor meer informatie.

etwinning.net

EUROPEAN SOLIDARITY CORPS

Het European Solidarity Corps is een Europees subsidieprogramma van de Europese Unie voor jongeren en maatschappelijke organisaties die de wereld een beetje mooier willen maken. Met subsidie kunnen bijvoorbeeld Europese Vrijwilligersprojecten en Solidariteitsprojecten worden opgezet die een positieve bijdrage leveren aan de maatschappij op zowel Europees als lokaal niveau. Ook biedt het programma mogelijkheden voor ontwikkeling en training van organisaties en jongeren. Het European Solidarity Corps is toegankelijk voor alle jongeren en geeft hen de kans om in actie te komen. Om iets te doen voor een ander en tegelijkertijd een unieke ervaring te beleven, zich op persoonlijk en professioneel vlak te ontwikkelen en hun wereld te vergroten. Dankzij de projecten worden mensen uit verschillende culturen en met verschillende achtergronden bij elkaar gebracht, waardoor het begrip voor elkaar vergroot. Een ervaring die jongeren voor hun leven met zich mee zullen dragen! **europeansolidaritycorps.nl**

CREATIVE EUROPE

Creative Europe is het Europese programma voor de culturele en audiovisuele sector. Het bestaat uit drie sub-programma's: MEDIA (voor film, tv en games), Cultuur (voor alle andere vormen van cultuur en creativiteit) en Cross-Sectoraal (voor projecten die zowel de audiovisuele en culturele sector omvatten, en voor journalistiek). Ook de Culturele Hoofdstad van Europa, het Europees Erfgoedlabel en een aantal culturele prijzen van de Europese Unie vallen onder Creative Europe. **creativeeuropedesk.nl**

EQAVET

EQAVET is het Europese referentiekader voor kwaliteitsborging in het mbo. Het referentiekader is gebaseerd op de Plan-Do-Check-Act-cyclus en bevat indicatoren en descriptors op nationaal en instellingsniveau. eqavet.nl

GO EUROPE (EURODESK NEDERLAND)

Eurodesk is het Europese informatienetwerk voor jongeren met onafhankelijke informatie over uitwisselingen, vrijwilligerswerk en (vakantie)werk, studeren, stage lopen, taalcursussen, wonen en reizen in Europa. Ook met vragen over jouw buitenland-ervaring kun je bij hen terecht. go-europe.nl

NLQF

Het Europees kwalificatieraamwerk maakt acht niveaus van alle kwalificaties, van basis-educatie tot universiteits- met elkaar vergelijkbaar en zorgt voor transparantie in de opleidings- en trainingsmarkt. Het beschrijft per niveau de bijbehorende kennis en vaardigheden en de mate van verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. nlqf.nl

SALTO-YOUTH RESOURCE CENTRES

SALTO-Youth biedt informatie en hulpmiddelen op het gebied van jongerenwerk, opleiding en netwerken, begeleiding van projecten Erasmus+, en een platform om projectpartners binnen Erasmus+ te vinden. salto-youth.net

HORIZON EUROPE

Horizon Europe bouwt voort op het succes van Horizon 2020 voor de periode 2021-2027. Met Horizon Europe wil de Europese Commissie (EC) het concurrentievermogen van Europa vergroten door wetenschap en innovatie te stimuleren. Daarnaast wil de EC het bedrijfsleven en de academische wereld uitdagen om samen oplossingen te bedenken voor maatschappelijke vraagstukken die in heel Europa spelen. rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/horizon-europe-onderzoek-en-innovatie

EUROPEAN YOUTH PORTAL

Op de European Youth Portal kun je meer lezen over de mogelijkheden die Europa jongeren biedt. Je vindt hier verrassende nieuwsberichten, leuke wedstrijden en interessante artikelen online over alles wat jongeren in Europa bezighoudt. europa.eu/youth

EPALE

EPALE is een online community voor professionals en vrijwilligers die werken met lerende volwassenen. Het platform biedt informatie over de laatste trends, innovaties, activiteiten, beleid en onderzoek, zowel binnen Nederland als over de grenzen heen. epale.ec.europa.eu

SCHOOL EDUCATION GATEWAY

Het Europese online platform voor onderwijs, in 23 Europese talen. School Education Gateway biedt één enkel toegangspunt voor leerkrachten, schoolleiders, beleidsmakers, experts en andere professionals op het gebied van onderwijs. schooleducationgateway.eu

EUROPE GOES LOCAL

Europe Goes Local is een meerjarig partnerschap tussen 22 Agentschappen van Erasmus+ Jeugd, gericht op samenwerking rondom de kwaliteit van het jongerenwerk. Binnen dit partnerschap zijn zo'n 200 jongerenwerkers, beleidsambtenaren, onderzoekers en vertegenwoordigers van Europese organisaties (o.a. Intercity Youthnet, European Youth Forum en POYWE) meerdere keren samengekomen om van elkaar te leren. europegoeslocal.eu

Benieuwd naar de brede mogelijkheden van Erasmus+?

Check de verhalen van onze ambassadeurs, waaronder:

BEKIJK
DE VIDEO

De + van Albeda

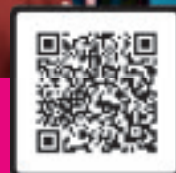
De opleidingen van regionaal én internationaal georiënteerd opleidingsinstituut Albeda zijn zoveel mogelijk een afspiegeling van de internationale bedrijvigheid in de regio Rotterdam Rijnmond. Albeda heeft daarom een structureel beleid op het gebied van internationalisering. Met een buitenlandstage of studiereis bieden ze niet alleen studenten, maar ook medewerkers de kans om over de grens kennis en ervaring op te doen. Bijvoorbeeld door vanuit het Albeda Sportcollege met steun van Erasmus+ twee weken te skiën in Oostenrijk en een skidiploma te halen. Arthur, Stijn en Yvette vertellen hun verhaal.

De + van Bloom

Stichting Bloom organiseert internationale ervaringsreizen binnen Europa voor organisaties die werken met jongvolwassenen die zoekende zijn in hun (leer)proces. De stichting initieert en neemt deel aan (inter)nationale projecten rondom leren en het zichtbaar maken van leren. De centrale vraag: hoe kunnen alle opgedane vaardigheden worden her- en erkend, ook als er geen diploma of certificaat tegenover staat? Bloom werkt hiervoor met speciaal ontworpen badges, die zijn ontwikkeld in het project 'Shared Responsibility'. Jorine en Patrick vertellen hun verhaal.

BEKIJK
DE VIDEO

Bekijk alle video's:

COLOFON

Dankwoord Wij willen alle deelnemers aan het programma Erasmus+ hartelijk danken voor hun inzet, in het bijzonder iedereen die heeft bijgedragen aan dit magazine.

Erasmus+ Magazine 2022

© 2021/2022, Nationale Agentschappen Erasmus+ Onderwijs & Training en Jeugd

Vormgeving: Villa Grafica

Fotografie: Marit Hazebroek

Teksten: Tefke van Dijk, De Schrijfzolder

Nuffic en het Nederlands Jeugdinstituut voeren als Nationale Agentschappen het Europese subsidieprogramma Erasmus+ uit.

Nuffic Kortenaerkade 11 2518 AX Den Haag

☎ 070 4260 260 @ info@erasmusplus.nl

Nederlands Jeugdinstituut Churchillaan 11, 3527 GV Utrecht

☎ 030 2306 344 @ erasmusplus@nji.nl

erasmusplus.nl f t in @ @erasmusplusjeugd

Volg Erasmus+ ook op social media!

Deze publicatie is mogelijk gemaakt met subsidie van de Europese Commissie. De verantwoordelijkheid voor deze publicatie ligt uitsluitend bij de auteur; de Europese Commissie kan niet aansprakelijk worden gesteld voor het gebruik van de informatie die erin is beschreven. Bij het samenstellen van deze publicatie is getracht zo nauwkeurig en compleet mogelijk informatie te geven. Aan de inhoud van deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.

 Erasmus+
Enriching lives, opening minds.

 erasmus+